

Innst. 391 S

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument 8:111 S (2016–2017)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Dag Terje Andersen, Rigmor Aasrud, Lise Christoffersen, Tove-Lise Torve, Martin Henriksen, Odd Omland, Stine Renate Håheim og Kari Henriksen om handlingsplan for et seriøst og organisert arbeidsliv

---

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen i samarbeid med partene i arbeidslivet finne tiltak for å øke organisasjonsgraden i det norske arbeidslivet, herunder å lage en opptrappingsplan for å doble fagforeningsfradraget i løpet av neste stortingsperiode.
2. Stortinget ber regjeringen sammen med partene i arbeidslivet vurdere om det skal etableres flere treparts bransjeprogram, og viser her blant annet til anleggsbransjen og bilbransjen.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjeninnføre faste stillinger som hovedregelen i arbeidsmiljøloven gjennom å fjerne den generelle adgangen til midlertidige ansettelser.
4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å definere hva en fast ansettelse etter arbeidsmiljøloven bør inneholde. Minimumskrav må være en bestemt stillingsprosent med arbeidsplan som også gir en forutsigbar ukentlig/månedlig arbeidstid, og disse arbeidsvilkårene må fremgå av arbeidsavtalen og dermed utgjøre grunnlaget for lønns- og arbeidsplikt.
5. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjeninnføre kollektiv søksmålsrett og vurdere om retten bør utvides til å omfatte ansatte i utleiebedrift så vel som i innleiebedrift.
6. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å definere 'arbeidstaker' og 'arbeidsgiver' i lovverket nærmere slik at det blir vanskeligere å omgå arbeidsgiveransvaret eller frata ansatte rettigheter.
7. Stortinget ber regjeringen gjennomgå regelverket for innleie slik at det ikke fortrenger faste ansettelser og rekruttering, men begrenses til arbeidsmiljølovens bestemmelser om midlertidige ansettelser.
8. Stortinget ber regjeringen gjennomgå og vurdere hvordan Arbeidstilsynet kan ha en mer aktiv tilsynsrolle når det gjelder vilkårene knyttet til innleie av arbeidskraft, herunder likebehandlingsreglene.
9. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en registreringsplikt for utenlandske tjenesteytere, utstasjonerte og selvstendig næringsdrivende, som utfører arbeid i Norge. Forslaget skal inneholde informasjon om arbeidssted, tidsperiode og de personer som utfører arbeidet.
10. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre arbeidsmiljøloven slik at avtaler med til-litsvalgte om tidsbegrenset innleie og avvik fra arbeidsmiljølovens alminnelige arbeidstidsbestemmelser bare kan inngås der det er hjemlet i landsdekkende overenskomst.
11. Stortinget ber regjeringen gjennomføre Seriositetsregisteret med den informasjonen som ble beskrevet i rapporten 'Enkelt å være seriøs'.
12. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre registreringsplikt for arbeid på eiendom.
13. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å styrke allmenngjøringsordningen og gjøre det

- enklere å ta den i bruk, blant annet ved å forenkle dokumentasjonskravet.
14. Stortinget ber regjeringen gjennomføre en evaluering av konsekvensene ved å øke terskelverdien i forskriften om krav i offentlige kontrakter fra 500 000 kroner til 1,1 mill. kroner og skjerpe kravet til og bruken av lærlinger i offentlige kontrakter.
  15. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å begrense antall ledd i offentlige kontrakter slik at utgangspunktet er hovedentreprenør og et underliggende ledd, men at flere ledd i leverandørkjeden kan aksepteres når særlig kompetanse eller et fåtall leverandører gjør det nødvendig. Dette må i så fall begrunnes og godkjennes før kontrakt inngås. Innleie omfattes av bestemmelsen.
  16. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å utvide solidaransvar til bestiller, og utvide ansvars lengde til seks måneder.
  17. Stortinget ber regjeringen sikre et bedre samarbeid mellom utdanningssektoren og arbeidslivets parter. Dette gjøres blant annet gjennom å bidra til at kunnskap om arbeidslivet får økt plass i innholdet i relevante utdanninger og opplæringsløp, ved å legge til rette for at elevene får kunnskap om organiseringen av arbeidslivet, herunder samarbeidet med arbeidslivets parter, svart arbeid og retter og plikter som arbeidstaker, og ved å oppfordre utdanningsinstitusjonene til å trekke på samfunns- og arbeidsliv for å bidra til oppdaterte og relevante utdanninger.
  18. Stortinget ber regjeringen sikre at arbeids- og tjenesteinnvandrere gis bedre opplæring både i språk, sikkerhetskultur og kunnskap om den norske arbeidslivsmodellen, herunder deres rettigheter og plikter som arbeidstakere.
  19. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å forbedre godkjenningsordningen for renhold gjennom å sikre at det blir etablert en felles informasjonsportal som bidrar til at det blir enkelt å velge seriøst, og der alle berørte offentlige etater og relevante aktører fra bransjen presenterer sine ressurser samordnet, oversiktlig og brukervennlig.
  20. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre forbud mot å kjøpe renhold fra virksomheter som ikke er godkjent av Arbeidstilsynet, og øke kontrollvirksomheten overfor selgere og kjøpere av renhold for å motvirke svart arbeid.
  21. Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av regelverket som er til hinder for informasjonsdeling mellom kontrolletatene og mellom kontrolletatene og politiet, herunder reglene om taushetsplikt, med det formål å forenkle og tydeliggjøre regelverket og bedre mulighetene til å dele informasjon for å avdekke og bekjempe arbeidslivskriminalitet.
  22. Stortinget ber regjeringen etablere arbeidskriminalitetssentre i alle landets politidistrikter og sikre felles opplæring og planer for disse.
  23. Stortinget ber regjeringen sikre bedre kompetanse i offentlig sektor om oppdragsgivers oppfølging av oppdragstakers etterlevelse av krav til lønns- og arbeidsvilkår, herunder sikre at Arbeidstilsynet har tilstrekkelig kompetanse til å føre tilsyn mot sosial dumping.
  24. Stortinget ber regjeringen bidra til et bedre samarbeid mellom myndighetene og arbeidslivets parter for å avdekke og motvirke sosial dumping og arbeidslivskriminalitet.
  25. Stortinget ber regjeringen vurdere å utvide perioden for lagring av elektroniske mannskapslister til tre år.
  26. Stortinget ber regjeringen sørge for at kontrollstatene og politiet har kompetanse og ressurser til å kunne identifisere og følge opp ofre for arbeidslivskriminalitet og menneskehandel, med det formål å hjelpe personer som utnyttes og som et ledd i arbeidet med å nå dem som står bak organisert arbeidslivskriminalitet og menneskehandel.
  27. Stortinget ber regjeringen sørge for at det innføres et krav om kartlegging av situasjonen til personer som arbeider ulovlig i Norge før de eventuelt sendes ut av landet, som et ledd i arbeidet mot arbeidslivskriminalitet og menneskehandel.
  28. Stortinget ber regjeringen sørge for at myndighetene har en helhetlig tilnærming til hvordan politiet og kontrolletatene møter personer som arbeider uten tillatelse og ikke har lovlig opphold, slik at de som kan være utsatt for grov utnyttelse eller menneskehandel, opplever tillit til myndighetene.
  29. Stortinget ber regjeringen sørge for at ofre for menneskehandel gis den beskyttelsen de har behov for og krav på etter nasjonal og internasjonal rett.
  30. Stortinget ber regjeringen styrke tiltakene overfor konkursryttere ved å vurdere om strafferammene for brudd på konkurslovgivningen bør økes og om terskelen for å bli ilagt konkurskarantene senkes.»
- Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens behandling

Komiteen ba i brev av 2. mai 2017 om statsrådets vurdering av forslaget. Statsrådets svarbrev av 16. mai 2017 følger vedlagt.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Dag Terje Andersen, Fredric Holen Bjørdal, Lise Christoffersen og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Stefan Heggelund, lederen Arve Kambe, Bente Stein Mathisen og Bengt Morten Wenstøb, fra Fremskrittspartiet, Lene Langemyr og Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Venstre, Sveinung Rotevatn, og fra Sosialistisk Venstreparti, Kirsti Bergstø, viser til at forslagsstillerne ønsker en handlingsplan for et seriøst og organisert arbeidsliv.

Komiteen understreker at norsk arbeidsliv er i verdensklasse med høy trivsel og et godt arbeidsmiljø der medbestemmelse og samarbeid er viktige nøkkelfaktorer.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Senterpartiet, viser til at sammen med et godt utviklet og dynamisk lovverk og tariffavtaler bidrar dette til et godt arbeidsliv i Norge.

Flertallet mener arbeidslivskriminalitet er en trussel mot den enkelte arbeidstaker og de seriøse bedriftene. Flertallet påpeker at konsekvensen av arbeidslivskriminalitet kan være konkurransevridning, fordi konkurransen ikke er på like vilkår. Flertallet mener at det igjen vil ha betydning for utviklingen av nye, trygge arbeidsplasser.

Flertallet advarer mot en situasjon der ansattes helse-, miljø- og sikkerhetssituasjon blir satt under press og der lønnsbetingelsene blir dårligere fordi seriøse bedrifter blir utkonkurrert av useriøse aktører.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til regjeringen Solbergs regjeringserklæring, der regjeringen skriver at den vil

«Fortsette arbeidet mot sosial dumping ved å styrke Arbeidstilsynet, evaluere tiltakene mot uakseptable lønns- og arbeidsvilkår som hittil er satt i verk og vurdere nye tiltak. Allmenngjøringsordningen videreføres.»

Dette flertallet stiller seg bak regjeringens ambisjon om å fortsette arbeidet mot arbeidslivskriminalitet. Dette flertallet mener Arbeidstilsynet spiller en avgjørende rolle i arbeidet mot arbeidslivskriminalitet.

Dette flertallet vil også påpeke viktigheten av et styrket samarbeid mellom offentlige kontroll- etater. Dette flertallet viser til regjeringen Solbergs forslag om felles tiltak mellom politiet, Skatteetaten og Arbeidstilsynet. Under regjeringen Solberg er det etablert et tett samarbeid mellom offentlige

etater og partene i arbeidslivet for å ha en bred front mot lovbrudd som undergraver det seriøse arbeidslivet. Dette arbeidet gjøres i samspill med partene i arbeidslivet. Regjeringens strategi mot arbeidslivskriminalitet ble etter dialog med partene i arbeidslivet revidert og oppdatert i februar 2017. Det er i gang et bredt arbeid med å følge opp tiltakene. Kriminalitet i arbeidslivet er en økende utfordring som medfører alvorlige konsekvenser for berørte arbeidstakere, virksomheter og samfunnet for øvrig.

Dette flertallet mener at skal vi ha et godt og seriøst arbeidsliv i Norge, må arbeidslivets spilleregler følges og arbeidslivskriminalitet forhindres og bekjempes. Arbeidet mot arbeidslivskriminalitet skal videreføres, og det er behov for å styrke innsatsen ytterligere. Dette flertallet er derfor positivt til regjeringens reviderte strategi mot arbeidslivskriminalitet. Strategien er utarbeidet i dialog med partene i arbeidslivet og har 25 konkrete oppfølgingspunkter, jf. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/strategi-mot-arbeidslivskriminalitet-2017/id2538515/>

Dette flertallet, viser til at det i statsbudsjettene for perioden 2015–2017 er bevilget midler til etablering av sju samlokaliserte sentre hvor politiet, Skatteetaten, Arbeidstilsynet og andre berørte etater samarbeider mot arbeidslivskriminalitet. Erfaringen er at styrket etatssamarbeid gir betydelige resultater i kampen mot arbeidslivskriminalitet og bør derfor etableres i samtlige politidistrikt fremover. Dette flertallet forventer en fortsatt positiv utvikling med å avdekke, etterforske og få flere tilfeller av arbeidslivskriminalitet domfelt.

Dette flertallet vil påpeke at en god informasjonsdeling mellom offentlige etater er et av de viktigste premissene for å få til et effektivt tverretattlig samarbeid mellom de ulike kontrolletatene og politiet. Det er utarbeidet en felles veileder om informasjonsdeling, og dette flertallet ber regjeringen fremme eventuelle lovendringer dersom en gjennomgang viser at dagens lovverk er til hinder for effektiv informasjonsdeling.

Dette flertallet synes det er positivt at kommunal- og moderniseringsministeren arbeider med å opprette et seriositetsregister og en håndverkerportal som oppfølging av forslag fremmet av byggenæringen. Håndverkerportalen etableres i 2017 og skal gi forbrukere veiledning om kjøp av håndverkertjenester, standardkontrakter og mulighet for å søke etter seriøse foretak.

Dette flertallet viser også til at Stortinget har vedtatt et nytt anskaffelsesregelverk som trådte i kraft 1. januar 2017.

Dette flertallet advarer mot en debatt der arbeidsinnvandrere får skylden for situasjonen i enkelte bransjer, og minner i den forbindelse om at mange av arbeidstakerne som blir utsatt for useriøse arbeids-

givere, nettopp er arbeidsinnvandrere. EØS-avtalen gir mulighet for både norske og utenlandske arbeidstakere å søke jobb andre steder i Europa. Dette flertallet mener det er et gode. Avtalens viktighet, blant annet for norsk eksport, og derfor også norske arbeidsplasser, gjør at det verken er et godt eller realistisk alternativ å gå ut av avtalen for å bekjempe sosial dumping. Useriøse aktører kan og må bekjempes innenfor EØS-samarbeidet. Å kombinere et nasjonalt og overnasjonalt søkelys på problemstillingen forsterker etter dette flertallets syn mulighetene for å lykkes i arbeidet.

Dette flertallet er derfor glad for at regjeringen har tatt initiativ til et styrket internasjonalt samarbeid. Arbeidstilsynet er godt i gang med å etablere et operativt tilsynssamarbeid med arbeidstilsynene i de landene som sender mange arbeidstakere til Norge.

Dette flertallet viser til at Arbeids- og sosialdepartementet har inngått en flerårig forskningsavtale med Fafo for å få økt kunnskap om ulike tilknytningsformer i arbeidslivet, herunder bruken av innleie. Ulike spørsmål knyttet til bemanningsbransjen og tilknytningsformer i arbeidslivet bør også ses i sammenheng og i dialog med partene i arbeidslivet. Dette flertallet er fornøyd med at statsråden har satt i gang et arbeid med partene for å se nærmere på hvilke utfordringer innenfor innleie og bemanningsbransjen som partene mener er viktige. Dette flertallet er kjent med at departementet hadde et møte med partene i april, og det vil gjennomføres et nytt møte i løpet av forsommeren 2017.

Dette flertallet viser til at statsråden opplyser at det allerede er i gang en bred oppfølging på de områdene som tas opp i representantforslaget. I samarbeid med partene i arbeidslivet arbeider regjeringen målrettet for å fremme et seriøst og organisert arbeidsliv.

Dette flertallet anser arbeidslivskriminalitet for å være en av hovedutfordringene i norsk arbeidsliv. Stadig grovere og nye former for kriminalitet i arbeidslivet er med på å undergrave tryggheten i, og konkurransevnen til, næringene som er utsatt. Dette flertallet understreker viktigheten av en styrket innsats mot useriøsitet og arbeidslivskriminalitet, både for å bekjempe den arbeidslivskriminaliteten vi ser i dag, og for å hindre at kriminaliteten sprer seg til flere bransjer.

Dette flertallet mener innspill fra arbeidslivets parter er viktige i utarbeidelse av politikk på arbeidslivsområdet. God dialog med partene er relevant, og et velfungerende trepartssamarbeid er én av flere forutsetninger for å møte utfordringen arbeidslivskriminalitet utgjør.

Dette flertallet mener et godt samarbeid mellom myndighetene og partene i arbeidslivet er av-

gjørende for å møte utviklingen og for å stanse undergravningen av et anstendig og godt arbeidsliv innen den norske modellen.

Dette flertallet støtter forslagsstillerne i at det offentlige har et viktig ansvar for å sørge for at arbeidslivskriminalitet ikke foregår når det offentlige kjøper varer og tjenester. Det er derfor positivt at en rekke kommuner og fylkeskommuner har vedtatt gode anskaffelsesrutiner og jobber målrettet med dette.

Dette flertallet vil også peke på viktigheten av at Fellesforbundet, Byggenæringens Landsforening (BNL), KS og Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) har blitt enige om en rekke felles bestemmelser i forbindelse med offentlige bygge- og anleggsanskaffelser, noe som vil gjøre at de samme kontraktsbestemmelsene kan bli benyttet over hele landet. Det vil gjøre det enklere for offentlige oppdragsgivere å anskaffe bygge- og anleggsarbeid fra seriøse leverandører, og heve terskelen for hvilke bedrifter som kan delta i offentlige konkurranser. Det vil bidra til å utestenge useriøse aktører. Hensikten er å sikre større forutsigbarhet, bedre kvalitet på det som bygges, og å fremme en ryddig og seriøs næring for både de ansatte og for bedriftene.

Dette flertallet viser til at norsk arbeidsliv i hovedsak preges av ryddige og ordentlige forhold, men at ethvert kritikkverdig forhold er ett for mye. I enkelte bransjer er det langt større utfordring med arbeidslivskriminalitet enn andre.

Dette flertallet viser til at Oslo kommune i en lang årrekke har stilt krav om blant annet lærlinger når anbud for kommunen lyses ut, antall kontraktsledd i bransjer med utfordringer mv. Dette flertallet viser til at fra 1. januar 2017 er det innført krav om bruk av lærlinger og maksimalt to ledd av underleverandører i kontrakter om bygg- og anleggsarbeid og renholdstjenester i regelverket for offentlige anskaffelser. Dette flertallet mener slike klausuler kan være et virkemiddel for å sikre at offentlige anbud går til seriøse og lovlidige aktører. Samtidig er det viktig å ikke hindre at mindre aktører utelukkes fra offentlige anbudsprosesser.

Dette flertallet mener det er positivt at regjeringen Solberg sammen med partene i arbeidslivet har utarbeidet en strategi mot arbeidslivskriminalitet, og viser til de positive tilbakemeldingene strategien fikk fra partene. Dette flertallet merker seg, og er positive til, at regjeringen ønsker et bredt og varig samarbeid mellom myndighetene og partene i arbeidslivet for å bekjempe kriminalitet og useriøse arbeidsforhold. Samarbeidet følges opp blant annet innenfor rammene av regjeringens kontaktutvalg med partene i arbeidslivet.

I denne forbindelse vil dette flertallet også understreke at for at partssamarbeidet skal være vel-

lykket, er det viktig med en god organisasjonsgrad. Organisasjonsgraden har vært dalende over flere år.

Dette flertallet mener treparts bransjeprogrammer er en viktig del av arbeidet mot useriøsitet. I 2012 startet et treparts bransjeprogram i renholdsbransjen, og fra 2014 er det også bransjeprogrammer i utelivsbransjen og transportbransjen. Samarbeidet mellom partene og myndighetene har ført til flere viktige tiltak innen renhold, blant annet regionale verneombud, godkjenningsordning og at tariffavtalen er allmenngjort. I transportbransjen er det vedtatt allmenngjøringsforskrifter for godstransport på vei og persontransport med turbil. I utelivsbransjen er det igangsatt flere viktige informasjonstiltak.

Dette flertallet viser også til Arbeidstilsynets viktighet, og at Stortinget i hvert statsbudsjett har foreslått og vedtatt økte bevilgninger til Arbeidstilsynet. Arbeidet mot sosial dumping er en hovedprioritering for tilsynet.

Dette flertallet viser også til viktigheten av at ulike etater samarbeider, og at Arbeidstilsynet i denne strategiperioden skal samarbeide med Skatteetaten, Nav og politiet for å motvirke og avdekke useriøsitet og uanstendige arbeidsforhold. Dette flertallet mener diskusjonen om et anstendig arbeidsliv bør være tverrpolitisk, og at dette er en debatt som i liten grad egner seg for partipolitiske polariseringer. Dette flertallet viser til den konsensus som har vært rådende på feltet, og at partiene har vært enige om mange viktige forslag i kampen for vårt felles arbeidsliv. Dette flertallet mener den norske konsensustradisjonen er avgjørende for å løse en problemstilling av en slik viktighet.

Dette flertallet viser for øvrig til statsrådets svarbrev av 16. mai 2017, og slutter seg til vurderingene som gjøres der.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti bygger sin politikk på den norske modellen med et seriøst og organisert arbeidsliv utarbeidet i samarbeid mellom arbeidslivets parter og myndighetene. Norsk arbeidsliv er i hovedsak preget av godt arbeidsmiljø og trygghet i arbeidslivet. Men et seriøst og organisert arbeidsliv er ikke noe som har kommet av seg selv. Det er bygget opp gjennom mange år med utvikling av lovverk og avtaler i arbeidslivet gjennom politiske vedtak og trepartssamarbeid.

Disse medlemmer viser til en rekke rapporter som de siste årene har advart myndighetene om at arbeidslivskriminalitet brer om seg, blir grovere og mer omfattende. Selv om enkelte bransjer i større grad enn andre til nå er preget av økt useriøsitet og kriminalitet, er det å frykte at en slik utvikling vil

kunne bre ytterligere om seg til tradisjonelt godt organiserte og regulerte bransjer.

Riksrevisjonens rapporter om myndighetenes innsats mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet, jf. Dokument 3:14 (2015–2016), jf. Innst. 104 S (2016–2017) Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid mot sosial dumping ved offentlige anskaffelser, og Dokument 3:15 (2015–2016), jf. Innst. 105 S (2016–2017) Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes innsats mot arbeidsmiljøkriminalitet konkluderer med at myndighetenes bekjempelse av sosial dumping og annen arbeidsmiljøkriminalitet er for lite avskrekkende. Arbeidstilsynets kontroller og politiets etterforskning er ikke god nok, og samarbeids- og reaksjonsmulighetene må utnyttes bedre. Offentlige oppdragsgivere må etterleve regelverket ved egne anskaffelser.

Disse medlemmer støtter forslagsstillerne i at dagens regjering i liten grad har gjort grep for å styrke det seriøse og organiserte arbeidslivet. I flere saker har regjeringen fremmet forslag som i realiteten svekker det organiserte arbeidslivet. Disse medlemmer viser til at det under regjeringen Stoltenberg II ble fremmet tre omfattende handlingsplaner mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet, samt at det ble fremmet en rekke enkeltsaker som støttet opp under det seriøse og organiserte arbeidslivet. I motsetning til dette er det under regjeringen Solberg blitt en tradisjon for at det er opposisjonen i Stortinget som nå fremmer tiltak for et seriøst og organisert arbeidsliv.

Disse medlemmer mener at det viktigste grunnlaget for et seriøst og organisert arbeidsliv finnes i en bred grunnplanke som omfatter hele arbeidslivet gjennom en streng, men fleksibel arbeidsmiljølov. Derfor støtter disse medlemmer forslag som vil bidra til å forsterke og fornye arbeidsmiljøloven i tråd med de utfordringer som arbeidslivet melder om. I tillegg mener disse medlemmer det er viktig å sette inn ekstra tiltak i bransjer som er særlig utsatte for sosial dumping og arbeidslivskriminalitet gjennom å videreutvikle bransjespesifikke programmer og tiltak. Nye bransjeprogram må utvikles i samarbeid med de aktuelle bransjene og ta utgangspunkt i status og behov hos disse. Samtidig vil disse medlemmer peke på at bransjeprogrammene er avhengige av at myndighetene prioriterer å gjennomføre tiltak som arbeidslivet i fellesskap foreslår, slik NHO i sitt brev til komiteen påpeker:

«Det etterlyses bl.a. at tiltak man i bransjesammenheng er enige om følges opp fra myndighetene.»

Disse medlemmer mener også det kan være riktig å innføre egne begrensninger når det gjelder for eksempel innleie av arbeidskraft innen sektorer der faste ansatte i stor grad byttes ut med innleide, og vi-

ser i denne sammenheng til LO-kongressen og det nylig vedtatte handlingsprogrammet.

Strengt krav ved offentlige innkjøp er et viktig virkemiddel for å bidra til en sunn konkurranse og et seriøst arbeidsliv, og disse medlemmer mener regjeringen i større grad burde bidratt gjennom gode og presise forskrifter til å sikre dette. I tillegg mener disse medlemmer det må rettes større oppmerksomhet mot privatmarkedet, slik NHO beskriver i sitt brev til komiteen:

«Enkelte deler av næringslivet er særlig berørt og kan trenge egne tiltak. Dette gjelder særlig i privatmarkedet der man hittil i mindre grad har tatt i bruk konkrete virkemidler i kampen mot de useriøse.»

Disse medlemmer mener myndighetene har for lite kunnskap om utbredelsen av sosial dumping og arbeidslivskriminalitet, og kan ikke se at dagens regjering i noen særlig grad har bidratt til å forsterke innhenting av fakta.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen bidra til å styrke forskningen på sosial dumping og arbeidslivskriminalitet for på den måten bidra til at myndighetene kan fremme tiltak som er treffsikre.»

Disse medlemmer viser til at regjeringen en lang rekke ganger er blitt utfordret av opposisjonen i Stortinget og partene i arbeidslivet om å fremskynde arbeidet med Seriositetsregisteret som foreslått i rapporten «Enkelt å være seriøs». I meklingen i byggefagsoppjøret 2016 sendte partene brev til statsministeren for å få på plass alle elementene i denne. I Stortingets spørretime 26. april 2017 besvarte kommunalministeren representanten Dag Terje Andersen spørsmål «Om hva som er status for arbeidet med å etablere seriositetsregisteret for å sikre seriositet i byggenæringen, og hvilke krav som må innfris for å få bli godkjent». Svarene fra statsråden viste at i også dette spørsmålet jobber regjeringen svært sent med å innfri Stortingets vedtak, og det fremkom ikke informasjon som bekreftet at regjeringen vil innfri de foreslåtte kravene til registeret som er fremmet av BNL og Fellesforbundet.

Disse medlemmer viser til at forslagsstillerne ønsker å forsterke allmenngjøringsordningen og stiller seg bak dette målet. En del av dette er å evaluere dagens ordning, noe NHO i sitt brev til komiteen viser til at dagens regjering har blitt utfordret på, men så langt unnlatt å følge opp:

«NHO har ved flere anledninger anmodet regjeringen om å evaluere dagens allmenngjøringsordning, uten at et slikt arbeide er igangsatt.»

Disse medlemmer viser til brev til komiteen fra Byggmesterforbundet som deler situasjonsbeskrivelsen i representantforslaget, og som er kritisk til at de regelverksbrudd, mangler og svakheter som avdekkes, ikke gis større oppmerksomhet. I brevet står det følgende:

«Det er Byggmesterforbundets oppfatning at omfanget av problemene fortsatt er økende og dette har tre hovedårsaker:

- Det tar for lang tid å iverksette tiltak, og i ett tilstrekkelig omfang
- Tiltakene er ikke helhetlig og man ser ikke i tilstrekkelig grad hvordan de ville virket i sammenheng
- Det for liten oppfølging gjennom utøvelse av tilsyn og kontroll, og de som står bak ulovlighetene som 'bakmenn' eller bestillere er lite fokusert.»

Disse medlemmer støtter Byggmesterforbundet, og mener dette ytterligere styrker behovet for å gjennomføre tiltakene som fremmet i representantforslaget.

Disse medlemmer viser til at utveksling av informasjon mellom de ulike etatene fortsatt er et problem, uten at det synes som om regjeringen har handlekraft til å ta tak i dette. Regjeringen ble av representanten Rigmor Aasrud utfordret på dette i Stortingets spørretime gjennom spørsmålet «Om hvor mange av de fremlagte forslagene til lovendringer og tiltak for bekjempelse av arbeidslivskriminalitet som er gjennomført, med henvisning til rapport om styrket informasjonsdeling mellom kontrolletatene, politi og private for bekjempelse av kriminalitet». Spørsmålet ble besvart av justisministeren 26. april 2017. I svaret fra statsråden fremkom lite annet enn at regjeringen ett og et halvt år etter at en rapport med konkrete forslag forelå fortsatt vurderer tiltakene uten at de er gjennomført.

Disse medlemmer mener dette viser en regjering som både prioriterer tiltak mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet lavt, og som mangler handlekraft til å gjennomføre viktige tiltak.

Komiteen meiner Arbeidstilsynet har ei viktig rolle å spele i forhold til vilkåra knytt til innleia arbeidskraft, og støttar difor Forslag 8 i Representantforslaget. Komiteen meiner blant anna at Arbeidstilsynet i større grad må kunne målrette sin verksemd mot useriøse aktørar.

Komiteen fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå og vurdere hvordan Arbeidstilsynet kan ha en mer aktiv tilsynsrolle når det gjelder vilkårene knyttet til innleie av arbeidskraft, herunder likebehandlingsreglene.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sammen med partene i arbeidslivet vurdere om det skal etableres flere treparts bransjeprogram, og viser her blant annet til anleggsbransjen og bilbransjen.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjeninnføre faste stillinger som hovedregelen i arbeidsmiljøloven gjennom å fjerne den generelle adgangen til midlertidige ansettelser.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjeninnføre kollektiv søksmålsrett og vurdere om retten bør utvides til å omfatte ansatte i utleiebedrift så vel som i innleiebedrift.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å definere 'arbeidstaker' og 'arbeidsgiver' i lovverket nærmere slik at det blir vanskeligere å omgå arbeidsgiveransvaret eller frata ansatte rettigheter.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en registreringsplikt for utenlandske tjenesteytere, utstasjonerte og selvstendig næringsdrivende, som utfører arbeid i Norge. Forslaget skal inneholde informasjon om arbeidssted, tidsperiode og de personer som utfører arbeidet.»

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre Seriositetsregisteret med den informasjonen som ble beskrevet i rapporten 'Enkelt å være seriøs'.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å styrke allmenngjøringsordningen og gjøre det enklere å ta den i bruk, blant annet ved å forenkle dokumentasjonskravet.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å utvide solidaransvar til bestiller, og utvide ansvarets lengde til seks måneder.»

«Stortinget ber regjeringen sikre et bedre samarbeid mellom utdanningssektoren og arbeidslivets parter. Dette gjøres blant annet gjennom å bidra til at kunnskap om arbeidslivet får økt plass i innholdet i relevante utdanninger og opplæringsløp, ved å legge til rette for at elevene får kunnskap om organiseringen av arbeidslivet, herunder samarbeidet med arbeidslivets parter, svart arbeid og retter og plikter som arbeidstaker, og ved å oppfordre utdanningsinstitusjonene til å trekke på samfunns- og arbeidsliv for å bidra til oppdaterte og relevante utdanninger.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å forbedre godkjenningsordningen for renhold gjennom å sikre at det blir etablert en felles informasjonsportal som bidrar til at det blir enkelt å velge seriøst, og der alle berørte offentlige etater og relevante aktører fra bransjen presenterer sine ressurser samordnet, oversiktlig og brukervennlig.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre forbud mot å kjøpe renhold fra virksomheter som ikke er godkjent av Arbeidstilsynet, og øke kontrollvirksomheten overfor selgere og kjøpere av renhold for å motvirke svart arbeid.»

«Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av regelverket som er til hinder for informasjonsdeling mellom kontrolletatene og mellom kontrolletatene og politiet, herunder reglene om tausetsplikt, med det formål å forenkle og tydeliggjøre regelverket og bedre mulighetene til å dele informasjon for å avdekke og bekjempe arbeidslivskriminalitet.»

«Stortinget ber regjeringen etablere arbeidskriminalitetssentre i alle landets politidistrikter og sikre felles opplæring og planer for disse.»

«Stortinget ber regjeringen sikre bedre kompetanse i offentlig sektor om oppdragsgivers oppfølging av oppdragstakers etterlevelse av krav til lønns- og arbeidsvilkår, herunder sikre at Arbeidstilsynet har tilstrekkelig kompetanse til å føre tilsyn mot sosial dumping.»

«Stortinget ber regjeringen bidra til et bedre samarbeid mellom myndighetene og arbeidslivets parter for å avdekke og motvirke sosial dumping og arbeidslivskriminalitet.»

«Stortinget ber regjeringen vurdere å utvide perioden for lagring av elektroniske mannskapslister til tre år etter at prosjektet er avsluttet.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kontrolletatene og politiet har kompetanse og ressurser til å kunne identifisere og følge opp ofre for arbeidslivskriminalitet og menneskehandel, med det formål å hjelpe personer som utnyttes og som et ledd i arbeidet med å nå dem som står bak organisert arbeidslivskriminalitet og menneskehandel.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at ofre for menneskehandel gis den beskyttelsen de har behov for og krav på etter nasjonal og internasjonal rett.»

«Stortinget ber regjeringen styrke tiltakene overfor konkursryttere ved å vurdere om strafferammene for brudd på konkurslovgivningen bør økes og om terskelen for å bli ilagt konkursskarantene senkes.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med partene i arbeidslivet finne tiltak for å øke organisasjonsgraden i det norske arbeidslivet, herunder å lage en opptrappingsplan for å doble fagforeningsfradraget i løpet av neste stortingsperiode.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å definere hva en fast ansettelse etter arbeidsmiljøloven bør inneholde. Minimumskrav må være en bestemt stillingsprosent med arbeidsplan som også gir en forutsigbar ukentlig/månedlig arbeidstid, og disse arbeidsvilkårene må fremgå av arbeidsavtalen og dermed utgjøre grunnlaget for lønns- og arbeidsplikt.»

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå regelverket for innleie slik at det ikke fortrenger faste ansettelser og rekruttering, men begrenses til arbeidsmiljølovens bestemmelser om midlertidige ansettelser.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre arbeidsmiljøloven slik at avtaler med tillitsvalgte om tidsbegrenset innleie og avvik fra arbeidsmiljølovens alminnelige arbeidstidsbestemmelser bare kan inngås der det er hjemlet i landsdekkende overenskomst.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre registreringsplikt for arbeid på eiendom.»

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en evaluering av konsekvensene ved å øke terskelverdien i forskriften om krav i offentlige kontrakter fra 500 000 kroner til 1,1 mill. kroner og skjerpe kravet til og bruken av lærlinger i offentlige kontrakter.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å begrense antall ledd i offentlige kontrakter slik at utgangspunktet er hovedentreprenør og et underliggende ledd, men at flere ledd i leverandørkjeden kan aksepteres når særlig kompetanse eller et fåtall leverandører gjør det nødvendig. Dette må i så fall begrunnes og godkjennes før kontrakt inngås. Innleie omfattes av bestemmelsen.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det innføres et krav om kartlegging av situasjonen til personer som arbeider ulovlig i Norge før de eventuelt sendes ut av landet, som et ledd i arbeidet mot arbeidslivskriminalitet og menneskehandel.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at myndighetene har en helhetlig tilnærming til hvordan politiet og kontrolletatene møter personer som arbeider uten tillatelse og ikke har lovlig opphold, slik at de som kan være utsatt for grov utnyttelse eller menneskehandel, opplever tillit til myndighetene.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at arbeids- og tjenesteinnvandrere gis bedre opplæring både i språk, sikkerhetskultur og kunnskap om den norske arbeidslivsmodellen, herunder deres rettigheter og plikter som arbeidstakere.»

Komiteens medlem fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til NHO-fellesskapets skriftlige innspill til Representantforslag 111 S (2016–2017), hvor NHO omtaler arbeidslivskriminalitet i det norske arbeidslivet slik:

«NHO ser at arbeidslivskriminaliteten blir stadig mer avansert og krevende. Det representerer et betydelig problem for den seriøse delen av norsk arbeidsliv og samfunnsliv.»

Disse medlemmer viser videre til at statsråden i sitt svarbrev av 16. mai 2017 til komiteen omtaler arbeidslivskriminaliteten slik:

«I følge tilbakemeldinger fra de offentlige etatene er arbeidslivskriminaliteten blitt mer omfattende, grovere og mer sammensatt.»

Disse medlemmer deler disse vurderingene. Disse medlemmer vil videre vise til rapporten «Arbeidskriminalitet i Norge – Situasjonsbeskrivelse 2014» utarbeidet av Arbeidstilsynet, Kriminalomsorgen, Kripos, Mattilsynet, Nav, Politiets utlendingsenhet, Skatteetaten, Tollvesenet, Utlendingsdirektoratet og Økokrim. I rapportens innledning heter det:

«Arbeidsmarkedskriminaliteten har betydelige konsekvenser for samfunnet, blant annet ved at fellesskapet taper store inntekter og velferdsordningene i Norge får en svekket legitimitet. Samtidig blir arbeidstakere utnyttet, og dagens standard for arbeidsmiljø og sikkerhet i norsk arbeidsliv blir satt tilbake. I visse bransjer er det nå vanskelig for aktører som ønsker å drive lovlig, å konkurrere på pris. Dette får en uheldig, konkurransevridende effekt på et lovlydig arbeidsmarked. Kostnaden for samfunnet ved

at kriminelle aktører utkonkurrerer lovlig drevne virksomheter, blir i liten grad beregnet og tatt hensyn til i regnestykket for svart arbeid og svart økonomi.»

Rapporten omtaler den for vårt samfunns svært negative utvikling hvor organiserte kriminelle med mange ulike nasjonaliteter og etnisiteter, med ulik grad av tilknytning til Norge og med ulik grad av profesjonalitet, med profesjonell hjelp fra revisorer, advokater, regnskapsførere og leger kamouflerer hvitvasking av kriminelt utbytte, smugling av ulovlige varer, og trygde-, avgifts- og skattesvindler:

«I løpet av de siste årene har det blitt tydelig at organiserte kriminelle oppretter legale virksomheter og benytter seg av profesjonell hjelp fra revisorer, advokater, regnskapsførere og leger for å kamouflere hvitvasking av kriminelt utbytte, smugling av ulovlige varer, og trygde-, avgifts- og skattesvindler. De som står bak organisert kriminalitet kamouflert i legal virksomhet, er ingen enhetlig gruppe. De representerer mange ulike nasjonaliteter og etnisiteter, graden av tilknytning til Norge varierer, og de opererer med ulik grad av profesjonalitet.»

Disse medlemmer vil understreke alvorlet i denne utviklingen. Disse medlemmer mener bestemt at denne utviklingen er et problem som må motarbeides.

Rapporten omtaler også konsekvensene av stor tilgang av arbeidskraft fra EØS-området i det norske arbeidsmarkedet:

«Fri flyt av arbeidskraft er i utgangspunktet en ønsket utvikling innenfor EU og EØS, men økt arbeidsinnvandring fører også til økt arbeidsmarkedskriminalitet, på grunn av den store tilgangen av (billig) utenlandsk arbeidskraft. Dette gir større spillerom for kriminelle aktører, på en måte som truer med å undergrave sentrale lønns- og arbeidsbetingelser i deler av norsk arbeidsliv, og som fører til omfattende svart arbeid og annen økonomisk kriminalitet.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet vil nedenfor kommentere enkelte av forslagene i representantforslaget.

Forslag 1

Dette medlem mener en høy organisasjonsgrad er grunnleggende for trepartssamarbeidet i Norge. Dette medlem er derfor enig i at myndighetene skal stimulere til høy organisasjonsgrad i det norske arbeidslivet og viser til at Senterpartiet i sitt alternative statsbudsjett for 2017 foreslo å øke fagforeningsfradraget til 4 500 kroner. Dette medlem vil likevel understreke at det i arbeidet for en høy organisasjonsgrad også er viktig at arbeidslivets organisasjoner er kostnadsbevisste slik at medlemskapskontingenten blir overkommelig for flest mulig.

Dette medlem mener myndighetene sammen med partene i arbeidslivet på ulike måter må bidra til å synliggjøre viktigheten av en høy organisasjonsgrad.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med partene i arbeidslivet finne tiltak for å øke organisasjonsgraden i det norske arbeidslivet, blant annet ved å øke fagforeningsfradraget.»

Forslag 4

Dette medlem støtter forslaget og viser til at Senterpartiet i Innst. 368 S (2014–2015) fremmet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i arbeidsmiljøloven slik at begrepet «fast ansatt» defineres i loven slik at det for «fast ansatt» må være forutberegnelighet om utsikt til arbeid og lønn, samt et fullstendig stillingsvern etter loven.»

Dette medlem vil vise til at forslaget ved votering i Stortinget 17. juni 2015 ikke fikk støtte fra noen av Arbeiderpartiets representanter. Dette medlem vil videre vise til at Senterpartiet i Innst. 303 L (2016–2017) har fremmet følgende forslag:

«Stortinget bed regjeringa fremja forslag om endringar i arbeidsmiljølova slik at sentrale omgrep i lova blir definert i § 1, slik det er gjort i arbeidstvistlova.»

Forslag 7

Dette medlem mener dagens regelverk for innleie fortrenger faste ansettelse og rekruttering. Dette medlem mener derfor det ikke er nødvendig med noen gjennomgang av dette all den tid lovgiver i dag kan avgrense muligheten for innleie fra bemanningsforetak ved enten å oppheve eller endre arbeidsmiljøloven § 14-12 (2), jf. forslag fremmet av Senterpartiet i henholdsvis Innst. 210 L (2015–2016) og Innst. 173 L (2016–2017). Dette medlem vil på denne bakgrunn ikke støtte forslaget.

Forslag 10

Dette medlem viser til Innst. 173 L (2016–2017), jf. Representantforslag 16 L (2016–2017) fra Senterpartiet, hvor Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmet følgende forslag:

«I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) gjøres følgende endring:

§ 14-12(2) første punktum skal lyde:

I virksomhet som er bundet av en landsomfattende tariffavtale kan arbeidsgiver og tillitsvalgte som til sammen representerer et flertall av den

arbeidstakerkategori innleien gjelder, inngå skriftlig avtale om tidsbegrenset innleie uten hinder av det som er bestemt i første ledd når slik innleie er hjemlet i en landsomfattende tariffavtale.»

Forslag 11

Dette medlem viser til høringsinnspillet fra Byggmesterforbundet, som er en landsdekkende bransjeorganisasjon for bedrifter med virksomhet i byggenæringen med grunnlag i utførelse av tømrerarbeider. Dette medlem deler Byggmesterforbundets syn på at et offentlig foretaksregister gjeldende byggenæringen og etterlevelse av plan- og bygningsloven kan knyttes til seriøsitet, uten at dokumenterte kvalifikasjoner er det bærende element. Dette medlem viser her til at det viktigste elementet, og som i rapporten «Enkelt å være seriøs» ble omtalt som Modul 2, var nettopp registrering av kvalifikasjoner. Dette medlem støtter derfor forslaget.

Forslag 12

Dette medlem er enig med Byggmesterforbundet at forslaget avgrenses til kun viktige og kritiske bygningsarbeider, eksempelvis klimaskallet og våtrom. Dette av hensyn til omfang og byråkratiutfordringen.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre registreringsplikt for viktige og kritiske bygningsarbeider på eiendom.»

Dette medlem vil ved votering sekundært støtte forslag 12.

Forslag 13

Dette medlem støtter forslaget og viser til at Byggmesterforbundet fremhever den avgjørende betydningen allmenngjøringsordningen «... har hatt for å sikre ett minimum lønnsnivå og en viss rettfærdig konkurransen i byggenæringen».

Forslag 14

Dette medlem går imot forslaget, men mener kravet til og bruken av lærlinger i offentlige kontrakter bør skjerpes ytterligere.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen skjerpe kravet til og bruken av lærlinger i offentlige kontrakter.»

Forslag 15

Dette medlem mener i de tilfeller hvor leverandøren benytter kontraktsmedhjelpere/underleverandører, skal disse som hovedregel oppgis på til-

budstidspunktet. Dette av hensyn til muligheten for å sikre lik konkurranse og redusere mulighetene for useriøsitet.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre regelverket for offentlige anskaffelser slik at i de tilfeller hvor leverandøren benytter underleverandører/kontraktsmedhjelpere, skal disse som hovedregel oppgis på tilbudstidspunktet.»

Dette medlem viser videre til at Byggmesterforbundet påpeker at innleie i henhold til regelverket ikke er å anse som ett leverandørledd, og at dette i mange sammenhenger bidrar til at formålet med å begrense antall ledd leverandører tilsidesettes. Dette medlem er enig i behovet for å presisere regelverket for offentlige anskaffelser slik at der hvor innleid arbeidskraft fra ett eller flere bemanningsbyråer i all hovedsak er å anse som en hel leveranse innenfor ett arbeidsområde, skal dette telle som leverandørledd.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre regelverket for offentlige anskaffelser slik at der hvor innleid arbeidskraft fra ett eller flere bemanningsbyråer i all hovedsak er å anse som en hel leveranse innenfor ett arbeidsområde, skal dette telle som leverandørledd.»

Forslag 18

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at staten ikke skal overta ansvaret for at arbeids- og tjenesteinnvandrere tilegner seg kunnskap om språk, sikkerhetskultur og kunnskap om den norske arbeidslivsmodellen. Dette ansvaret hviler både på den enkelte arbeidstaker og dens arbeidsgiver(e). Myndighetene skal selvsagt bistå med informasjon.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med partene i arbeidslivet medvirke til at arbeids- og tjenesteinnvandrere gis bedre opplæring både i språk, sikkerhetskultur og kunnskap om den norske arbeidslivsmodellen, herunder deres rettigheter og plikter som arbeidstakere.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen bidra til å styrke forskningen på sosial dumping og arbeidslivskriminalitet for på den måten bidra til at myndighetene kan fremme tiltak som er treffsikre.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sammen med partene i arbeidslivet vurdere om det skal etableres flere treparts bransjeprogram, og viser her blant annet til anleggsbransjen og bilbransjen.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjeninnføre faste stillinger som hovedregelen i arbeidsmiljøloven gjennom å fjerne den generelle adgangen til midlertidige ansettelse.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjeninnføre kollektiv søksmålsrett og vurdere om retten bør utvides til å omfatte ansatte i utleiebedrift så vel som i innleiebedrift.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å definere «arbeidstaker» og «arbeidsgiver» i lovverket nærmere slik at det blir vanskeligere å omgå arbeidsgiveransvaret eller frata ansatte rettigheter.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en registreringsplikt for utenlandske tjenesteytere, utstasjonerte og selvstendig næringsdrivende, som utfører arbeid i Norge. Forslaget skal inneholde informasjon om arbeidssted, tidsperiode og de personer som utfører arbeidet.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen gjennomføre Seriositetsregisteret med den informasjonen som ble beskrevet i rapporten «Enkelt å være seriøs».

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å styrke allmenngjøringsordningen og gjøre det enklere å ta den i bruk, blant annet ved å forenkle dokumentasjonskravet.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å utvide solidaransvar til bestiller, og utvide ansvarets lengde til seks måneder.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen sikre et bedre samarbeid mellom utdanningssektoren og arbeidslivets parter. Dette gjøres blant annet gjennom å bidra til at kunnskap om arbeidslivet får økt plass i innholdet i relevante utdanninger og opplæringsløp, ved å legge til rette for at elevene får kunnskap om organiseringen av arbeidslivet, herunder samarbeidet med arbeidslivets parter, svart arbeid og retter og plikter som arbeidstaker, og ved å oppfordre utdanningsinstitusjonene til å trekke på samfunns- og arbeidsliv for å bidra til oppdaterte og relevante utdanninger.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å forbedre godkjenningsordningen for renhold gjennom å sikre at det blir etablert en felles informasjonsportal som bidrar til at det blir enkelt å velge seriøst, og der alle berørte offentlige etater og relevante aktører fra bransjen presenterer sine ressurser samordnet, oversiktlig og brukervennlig.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre forbud mot å kjøpe renhold fra virksomheter som ikke er godkjent av Arbeidstilsynet, og øke kontrollvirksomheten overfor selgere og kjøpere av renhold for å motvirke svart arbeid.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av regelverket som er til hinder for informasjonsdeling mellom kontrollatene og mellom kontrollatene og politiet, herunder reglene om taushetsplikt, med det formål å forenkle og tydeliggjøre regelverket og bedre mulighetene til å dele informasjon for å avdekke og bekjempe arbeidslivskriminalitet.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen etablere arbeidskriminalitetssentre i alle landets politidistrikter og sikre felles opplæring og planer for disse.

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen sikre bedre kompetanse i offentlig sektor om oppdragsgivers oppfølging av oppdragstakers etterlevelse av krav til lønns- og arbeidsvilkår, herunder sikre at Arbeidstilsynet har

tilstrekkelig kompetanse til å føre tilsyn mot sosial dumping.

Forslag 16

Stortinget ber regjeringen bidra til et bedre samarbeid mellom myndighetene og arbeidslivets parter for å avdekke og motvirke sosial dumping og arbeidslivskriminalitet.

Forslag 17

Stortinget ber regjeringen vurdere å utvide perioden for lagring av elektroniske mannskapslistor til tre år etter at prosjektet er avsluttet.

Forslag 18

Stortinget ber regjeringen sørge for at kontroll-etatene og politiet har kompetanse og ressurser til å kunne identifisere og følge opp ofre for arbeidslivskriminalitet og menneskehandel, med det formål å hjelpe personer som utnyttes og som et ledd i arbeidet med å nå dem som står bak organisert arbeidslivskriminalitet og menneskehandel.

Forslag 19

Stortinget ber regjeringen sørge for at ofre for menneskehandel gis den beskyttelsen de har behov for og krav på etter nasjonal og internasjonal rett.

Forslag 20

Stortinget ber regjeringen styrke tiltakene overfor konkursryttere ved å vurdere om strafferammene for brudd på konkurslovgivningen bør økes og om terskelen for å bli ilagt konkursskarantene senkes.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 21

Stortinget ber regjeringen i samarbeid med partene i arbeidslivet finne tiltak for å øke organisasjonsgraden i det norske arbeidslivet, herunder å lage en opptrappingsplan for å doble fagforeningsfradraget i løpet av neste stortingsperiode.

Forslag 22

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å definere hva en fast ansettelse etter arbeidsmiljøloven bør inneholde. Minimumskrav må være en bestemt stillingsprosent med arbeidsplan som også gir en forutsigbar ukentlig/månedlig arbeidstid, og disse arbeidsvilkårene må fremgå av arbeidsavtalen og dermed utgjøre grunnlaget for lønns- og arbeidspunkt.

Forslag 23

Stortinget ber regjeringen gjennomgå regelverket for innleie slik at det ikke fortrenger faste ansettelser

og rekruttering, men begrenses til arbeidsmiljølovens bestemmelser om midlertidige ansettelser.

Forslag 24

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre arbeidsmiljøloven slik at avtaler med tillitsvalgte om tidsbegrenset innleie og avvik fra arbeidsmiljølovens alminnelige arbeidstidsbestemmelser bare kan inngås der det er hjemlet i landsdekkende overenskomst.

Forslag 25

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre registreringsplikt for arbeid på eiendom.

Forslag 26

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en evaluering av konsekvensene ved å øke terskelverdien i forskriften om krav i offentlige kontrakter fra 500 000 kroner til 1,1 mill. kroner og skjerpe kravet til og bruken av lærlinger i offentlige kontrakter.

Forslag 27

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å begrense antall ledd i offentlige kontrakter slik at utgangspunktet er hovedentreprenør og et underliggende ledd, men at flere ledd i leverandørkjeden kan aksepteres når særlig kompetanse eller et fåtall leverandører gjør det nødvendig. Dette må i så fall begrunnes og godkjennes før kontrakt inngås. Innleie omfattes av bestemmelsen.

Forslag 28

Stortinget ber regjeringen sørge for at det innføres et krav om kartlegging av situasjonen til personer som arbeider ulovlig i Norge før de eventuelt sendes ut av landet, som et ledd i arbeidet mot arbeidslivskriminalitet og menneskehandel.

Forslag 29

Stortinget ber regjeringen sørge for at myndighetene har en helhetlig tilnærming til hvordan politiet og kontrolletatene møter personer som arbeider uten tillatelse og ikke har lovlig opphold, slik at de som kan være utsatt for grov utnyttelse eller menneskehandel, opplever tillit til myndighetene.

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 30

Stortinget ber regjeringen sikre at arbeids- og tjenesteinnvandrere gis bedre opplæring både i språk, sikkerhetskultur og kunnskap om den norske arbeidslivsmodellen, herunder deres rettigheter og plikter som arbeidstakere.

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 31*

Stortinget ber regjeringen i samarbeid med partene i arbeidslivet medvirke til at arbeids- og tjenesteinnvandrerne gis bedre opplæring både i språk, sikkerhetskultur og kunnskap om den norske arbeidslivsmodellen, herunder deres rettigheter og plikter som arbeidstakere.

Forslag fra Senterpartiet:*Forslag 32*

Stortinget ber regjeringen i samarbeid med partene i arbeidslivet finne tiltak for å øke organisasjonsgraden i det norske arbeidslivet, blant annet ved å øke fagforeningsfradraget.

Forslag 33

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre registreringsplikt for viktige og kritiske bygningsarbeider på eiendom.

Forslag 34

Stortinget ber regjeringen skjerpe kravet til og bruken av lærlinger i offentlige kontrakter.

Forslag 35

Stortinget ber regjeringen endre regelverket for offentlige anskaffelser slik at i de tilfeller hvor leverandøren benytter underleverandører/kontraktshjelpere, skal disse som hovedregel oppgis på tilbudstidspunktet.

Forslag 36

Stortinget ber regjeringen endre regelverket for offentlige anskaffelser slik at der hvor innleid arbeidskraft fra ett eller flere bemanningsbyråer i all hovedsak er å anse som en hel leveranse innenfor ett arbeidsområde, skal dette telle som leverandørledd.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding til I støttes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen gjennomgå og vurdere hvordan Arbeidstilsynet kan ha en mer aktiv tilsynsrolle når det gjelder vilkårene knyttet til innleie av arbeidskraft, herunder likebehandlingsreglene.

II

Dokument 8:111 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Dag Terje Andersen, Rigmor Aasrud, Lise Christoffersen, Tove-Lise Torve, Martin Henriksen, Odd Omland, Stine Renate Håheim og Kari Henriksen om handlingsplan for et seriøst og organisert arbeidsliv – vedlegges protokollen.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 1. juni 2017

Arve Kambe

leder og saksordfører

VEDLEGG**Brev fra Arbeids- og sosialdepartementet v/statsråd Anniken Hauglie til arbeids- og sosialkomiteen, datert 16. mai 2017****Svar på representantforslag 111 S 2016-2017 om handlingsplan for et seriøst og organisert arbeidsliv**

Jeg viser til brev fra Stortingets arbeids- og sosialkomite 2. mai 2017 der det er bedt om min vurdering av Dokument 8:111 S (2016-2017). Svaret er utformet i samarbeid med andre berørte departementer.

Jeg deler forslagsstillernes syn på betydningen av å sikre et seriøst og godt organisert arbeidsliv. Kriminalitet og useriøse arbeidsforhold undergraver de verdiene som er grunnlaget for partssamarbeidet i norsk arbeidsliv. I innstillingen fra Holden III-utvalget fra 2013 var det enighet om at det er nødvendig med ordninger for å motvirke sosial dumping og lavlønnskonkurransen i lang tid framover. I følge tilbakemeldinger fra de offentlige etatene er arbeidslivskriminaliteten blitt mer omfattende, grovere og mer sammensatt. Regjeringen har derfor forsterket innsatsen. Under denne regjeringen er det etablert et tett samarbeid mellom offentlige etater for å ha en bred front mot lovbrudd som undergraver det seriøse arbeidslivet. Dette arbeidet gjøres i samspill med partene i arbeidslivet.

Selv om det er betydelige utfordringer i deler av arbeidslivet, opplever de aller fleste arbeidstakere gode og forsvarlige arbeidsforhold og trives i arbeidet sitt, jf. Meld.St. 29 (2010-2011). Arbeidsplassene er preget av medbestemmelse og samarbeid. Det er regjeringens politikk å bygge videre på disse sidene ved den norske arbeidslivsmodellen. Det er et overordnet mål å sikre at alle kan delta og medvirke i arbeidslivet. Regjeringen legger derfor vekt på å ha et bredt samarbeid som inkluderer alle organisasjonene i arbeidslivet. Regjeringen ønsker å arbeide sammen med alle arbeidslivets parter om en innsats for å fremme deltakelse i det organiserte arbeidslivet. Dette er også viktig for å forhindre at arbeidslivskriminalitet og useriøse arbeidsforhold skal spre seg i arbeidslivet.

Mange av de tiltakene som tas opp i representantforslaget er regjeringen allerede i gang med å gjennomføre. Regjeringens strategi mot arbeidslivskriminalitet ble etter dialog med partene i arbeidslivet revidert og oppdatert i februar 2017. Det er i gang et bredt arbeid med å følge opp tiltakene.

Regulering av arbeidslivet - innleie av arbeidskraft

I representantforslaget fremmes det forslag som berører ulike problemstillinger knyttet til innleie av arbeidskraft og bemanningsbransjen. Det er bred enighet om at hovedregelen i norsk arbeidsliv skal være faste ansettelser. Samtidig er det nødvendig med en viss fleksibilitet. Denne fleksibiliteten ivaretas i dag blant annet gjennom adgangen til bruk av midlertidige ansettelser og innleie.

Jeg er enig i at det er grunn til å følge nøye med på utviklingen i bruken av innleie i enkelte bransjer og sektorer. I arbeidslivet som helhet er imidlertid bruken av innleie relativt stabilt mellom 1 og 2 prosent. Arbeids- og sosialdepartementet har blant annet inngått en flerårig forskningsavtale med Fafo for å få økt kunnskap om ulike tilknytningsformer i arbeidslivet, herunder bruken av innleie.

Ulike spørsmål knyttet til bemanningsbransjen og tilknytningsformer i arbeidslivet bør også ses i sammenheng og i dialog med partene i arbeidslivet. Jeg har derfor satt i gang et arbeid med partene for å se nærmere på hvilke utfordringer innenfor innleie og bemanningsbransjen som partene mener er viktige. Departementet hadde et møte med partene i april, og det vil gjennomføres et nytt møte i løpet av forsommeren 2017.

Etter forslag fra regjeringen ble straffenivået for brudd på arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven skjerpet i 2015. Samtidig ble bestemmelsen om søksmålsrett for fagforeninger om ulovlig innleie opphevet. Dette var en bestemmelse som det var stor uenighet om da den ble innført, og som åpnet for at fagforeninger kunne reise søksmål om ulovlig innleie uten den innleides samtykke og mot dennes ønsker. Fra flere hold ble det påpekt at reglene brøt med grunnleggende prinsipper i vårt rettssystem. Fagforeninger som ønsker å støtte et medlem ved domstolen har likevel andre virkemidler, blant annet gjennom ordningen med partshjelp. Regjeringen ser det ikke som aktuelt å gjeninnføre ordningen med kollektiv søksmålsrett.

Strategien mot arbeidslivskriminalitet

I regjeringens strategi trekkes det opp to hovedretninger for innsatsen:

1. Et bredt og vedvarende samarbeid mellom alle aktører i det organiserte arbeidslivet for å bekjempe kriminalitet og useriøse arbeidsforhold.

2. Økt innsats og styrket koordinering mellom de offentlige etatene slik at deres felles innsats blir så slagkraftig som mulig.

Samarbeid med partene for å forebygge og bekjempe arbeidslivskriminalitet har høy prioritet. Arbeidstilsynet, NAV, Skatteetaten og politiet knytter nå tettere kontakt med partene i arbeidslivet på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. I samsvar med regjeringens strategi videreføres ulike former for treparts bransjesamarbeid i utsatte bransjer. Når det gjelder renholdsbransjen er det felles ønske fra partene og myndighetene om å styrke godkjenningsordningen for renholdsvirksomheter. I april sendte departementet forslag om dette på høring.

Det pågående samarbeidet mellom etatene, blant annet i de samlokaliserte sentrene mot arbeidslivskriminalitet, skal utvikles og styrkes ytterligere. I statsbudsjettene for perioden 2015-2017 er det bevilget midler til etablering av sju slike samlokaliserte sentre. De er blitt lokalisert dit hvor det etter etatenes vurdering ville ha størst effekt i arbeidet for å bekjempe arbeidslivskriminalitet. Erfaringen er at styrket etatssamarbeid gir betydelige resultater i kampen mot arbeidslivskriminalitet. Etatene rapporterer at det de har oppnådd i fellesskap ikke ville ha vært mulig å oppnå hvis de hadde arbeidet hver for seg.

Informasjonsdeling mellom etatene

I regjeringens strategi pekes det på at god informasjonsdeling mellom etatene er et av de viktigste premissene for å få til et effektivt tverretatlig samarbeid mellom de ulike kontrolletatene og politiet. Det er utarbeidet en felles veileder om informasjonsdeling. Justis- og beredskapsdepartementet har fått gjennomført en gjennomgang av regelverket om deling av informasjon mellom etatene for å styrke mulighetene til effektivt samarbeid. I forbindelse med arbeidet med å revidere dagens forvaltningslov, har Forvaltningslovutvalget fått et tilleggsoppdrag som skal imøtekomme det offentliges behov for bedre adgang til informasjonsdeling. Videre vil berørte departementer innen sine respektive ansvarsområder vurdere behov for nødvendige lovendringer når det gjelder egne taushetspliktreger.

Seriøsitet i byggenæringen

Kommunal- og moderniseringsdepartementet arbeider med å opprette et seriøsitsregister og en håndverkerportal som oppfølging av forslag fremmet av byggenæringen. Håndverkerportalen etableres i 2017 og skal gi forbrukere veiledning om kjøp av håndverkertjenester, standardkontrakter og mulighet for å søke etter seriøse foretak. Seriøsitsregisteret skal først og fremst være en lavterskel ordning for foreta, der underleverandører og foretak i ROT-marke-

det (rehabilitering, ombygging og tilbygg) gis mulighet til å vise at de er seriøse. I første omgang vil registeret inneholde opplysninger om foretakene fra Brønnøysundregistrene og om skatte- og avgiftsbetaling fra Skattedirektoratet. Senere, når mer informasjon er elektronisk tilgjengelig, kan det være aktuelt å utvide med andre opplysninger. Det legges opp til at registeret vil være i drift fra 1. januar 2018. Kommunal- og moderniseringsdepartementet mener forslaget fra byggenæringen om å innføre registreringsplikt for arbeid på eiendom vil bli svært utfordrende å følge opp. Årlig vil det kunne dreie seg om 500 000 tilfeller som eventuelt ville være registreringspliktige. Kommunal- og moderniseringsdepartementet er bekymret for at en registreringsplikt vanskelig kan fange opp alle, og at det i stedet kan bli et byråkratisk system med liten effekt.

Arbeids- og sosialdepartementet har nylig innført krav i byggherreforskriften om elektronisk oversikt over ansatte på byggeplasser. Det skal vurderes flere tiltak for å styrke skattemyndighetenes muligheter til å føre kontroll med bygge- og anleggsnæringen.

Allmenngjøring av tariffavtaler

Allmenngjøringsordningen skal videreføres som et sentralt virkemiddel mot uakseptable lønns- og arbeidsvilkår, dette gjelder også dagens bestemmelser om solidaransvar. Partene i arbeidslivet har en svært sentral rolle i ordningen ikke minst fordi lønnsdannelsen er partenes ansvar. En eventuell videreutvikling må derfor skje i samarbeid og forståelse med dem. Det er enighet med partene om at det er behov for mer kunnskap om omfanget av utenlandske arbeidstakere og deres lønns- og arbeidsvilkår i Norge. Det skal gjennomføres en kartlegging av utenlandske arbeidstakere i relevante deler av arbeidslivet, inkludert en kartlegging av forhold som berører virksomhetenes praksis når det gjelder dekning av kostnader i forbindelse med reise, kost og losji. Det vil også bli lagt til rette for å se på visse andre sider av allmenngjøringsordningen, blant annet saksbehandlingsprosedyrene.

Offentlige anskaffelser

Det offentlige har et særlig ansvar for at arbeidstakere ikke blir utnyttet og at lønn og andre arbeidsvilkår er i samsvar med minimumsvilkårene i tariffavtaler og allmenngjøringsforskrifter. Som et tiltak i regjeringens strategi mot arbeidslivskriminalitet er det utarbeidet en veileder for "beste praksis" for oppfølging av forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter. Det er nå startet et prosjekt om informasjons- og kompetansetiltak rettet mot kommunale innkjøpere for å sikre at forskriften om lønns- og arbeidsvilkår blir fulgt opp. Arbeidstilsynet utfører en rekke tilsyn for å bekjempe useriøse forhold i ar-

beidslivet. De skal også bidra til å sikre at offentlig sektor etterlever regelverket for å forhindre sosial dumping. Arbeidstilsynet bruker mye ressurser for å bygge opp inspektørenes kompetanse i tråd med ny kunnskap om hvordan kriminelle opererer.

Nærings- og fiskeridepartementet viser til at nytt anskaffelsesregelverk trådte i kraft 1. januar 2017. Det er for tidlig å gjennomføre en evaluering av konsekvensene av økningen av terskelverdien i anskaffelsesforskriften og kravet om bruk av lærlinger i offentlige kontrakter. Før det foretas en evaluering må det gå tilstrekkelig lang tid til at det er mulig å se eventuelle trender og tendenser som følger av endringene. Det samme gjelder forslaget om å innføre ytterligere begrensninger i antall ledd i leverandørkjeden. Det bør først høstes erfaringer med den begrensningen til to ledd med underleverandører som ble innført fra 1. januar 2017 før det eventuelt vurderes ytterligere tiltak.

Styrket kunnskap om arbeidsforhold

Arbeidstakere med liten eller ingen kjennskap til regelverket i norsk arbeidsliv har større sannsynlighet for å bli utnyttet i arbeidsmarkedet. Servicesentrene for utenlandske arbeidstakere veileder arbeidstakere med dårlig kunnskap om rettigheter og plikter i norsk arbeidsliv, slik at de kan ivareta sin egen arbeidssituasjon på best mulig måte. Andre informasjons tiltak rettet mot både utenlandske arbeidstakere og arbeidsgivere som ansetter utenlandsk arbeidskraft er blitt mer målrettet og styrket. Mange av utfordringene med arbeidslivskriminalitet er grenseoverskridende. Regjeringen har derfor tatt initiativ til styrket internasjonalt samarbeid. Arbeidstilsynet er godt i gang med å etablere et operativt tilsynssamarbeid med arbeidstilsynene i de landene som sender mange arbeidstakere til Norge. Et viktig formål med denne innsatsen er å nå fram til virksomheter og arbeidstakere med informasjon om blant annet lønns- og arbeidsvilkår i Norge. Som omtalt i strategien er det igangsatt en vurdering av om det bør innføres en registreringsplikt for utenlandske tjenesteytere som utfører oppdrag midlertidig i Norge.

Kunnskap om arbeidslivet er allerede godt innarbeidet i fagopplæringen. Læreplanen i samfunnsfag fastsetter at alle elever på videregående skole skal gjennom arbeids- og næringsliv, herunder gjøre greie for arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene og deres plass i arbeidslivet og for faktorer som bestemmer lønns- og arbeidsvilkår. Et annet eksempel er innen faget byggtknikk hvor elevene skal lære hvordan avtaleverket regulerer forholdet mellom arbeidstaker og arbeidsgiver. Tilsvarende finnes for andre lærefag. På Kunnskapsdepartementets område pågår det et omfattende samarbeid med partene i arbeidslivet. Partene er representert i faste samarbeidsorga-

ner, blant annet i yrkesopplæringsnemnder. Nemndene skal gi råd og innspill som kan bidra til at skole- og yrkesfaglig tilbud er oppdaterte i forhold til arbeidslivets kompetansebehov. Det er allerede bestemt at læreplanverket for grunnskoleopplæringen skal fornyes i tråd med føringene i stortingsmelding 28 (2015-2016) og Stortingets anmodningsvedtak i behandlingen av denne (Innst. 19 S (2016-2017)). Læreplanen for fag skal fornyes slik at de får et relevant innhold og tydeligere prioriteringer.

Menneskehandel

Som oppfølging av den nye handlingsplanen mot menneskehandel fra 2016 skal det iverksettes kompetansehevende tiltak overfor politiet og andre berørte myndigheter slik at man avdekker flere menneskehandelsaker. Handlingsplanen inneholder en rekke tiltak som skal sikre samordnet og effektiv beskyttelse og fremme ofres rettigheter. Det foretas grundig informasjonsinnhenting, analyser og vurderinger ved mistanke om mulige ofre for menneskehandel. Gjennom internasjonalt samarbeid utveksles slik informasjon også til myndigheter i aktuelle land. Ansvarlige myndigheter har en helhetlig tilnærming på dette feltet med det formål å identifisere og bistå mulige ofre for utnytting.

Konkurskriminalitet

Stortinget vurderte strafferammene for ulike former for konkursskriminalitet i forbindelse med at bestemmelsene ble vedtatt i 2009, disse trådte i kraft i 2015. Justis- og beredskapsdepartementet opplyser at de ikke ser behov for å endre disse strafferammene på det nåværende tidspunkt, men det kan være aktuelt å vurdere det på nytt senere dersom erfaringene med straffeloven tilsier det. Justis- og beredskapsdepartementet vil vurdere endringer i reglene om konkursskarantene med sikte på å gjøre dem enklere og mer tilgjengelige og å sikre en mer ensartet praktisering.

Etter mitt syn er det allerede i gang en bred oppfølging på de områdene som tas opp i representantforslaget. I samarbeid med partene i arbeidslivet arbeider regjeringen målrettet for å fremme et seriøst og organisert arbeidsliv.